

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Улаанбаатар хот 2020.04.09

Нэг. Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдрийн 27 дугаар тогтоолын 24 дүгээр бүлэгт заасан импортын тамхины гаалийн албан татварыг нэмэгдүүлэхдээ Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хууль, Олон улсын гэрээний холбогдох заалтуудтай нийцээгүй шийдвэр гаргасан гэж үзэж байна. Тухайлбал, Үндсэн хуулийн үзэл баримтлалын агуулгаар иргэн, хуулийн этгээд шударга ёсонд үндэслэн татвар төлөх, энэ нь хууль ёсны эрх, эрх чөлөөг хангахад чиглэсэн эрх зүйн баталгаатайгаар төр хангах үүргийг хүлээдэг.

Хоёр. Улсын Их Хурлын тогтоолд өөрчлөлт оруулах бодит нөхцөл, судалгаа

2.1 Монгол Улсын Их Хурлын “Импортын барааны гаалийн албан татварын хувь, хэмжээ батлах тухай 1999 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдрийн 27 дугаар тогтоолыг судлан үзвэл, импортын барааны 97 бүлгийн 124 бичиглэлд туссан барааны 8 хувь нь албан татвар 0.9 хувь нь 5 хувь, 4.9 хувь нь 15 хувь, 0.8 хувь нь 25 хувийн албан татварыг тус тус тогтоож, хэрэгжүүлж ирсэн байна.

Дээрх тогтоолд 2017 оны 04 дүгээр сарын 14-ний өдөр Улсын Их Хурал өөрчлөлт оруулахдаа 24 дүгээр бүлгийн импортын 8 барааны 50 хувийн гаалийн албан татварыг 30 хувь, 37.5 хувийг 20 хувь, нийт 87.5 хувийн татварыг 15-25 хувиар нэмэгдүүлжээ. Энэ асуудлыг Улсын Их Хуралд танилцуулахдаа өмнө нь 5 хувь байсан татварын хувь хэмжээг мөн адил өөрчлөхөөр 24 дүгээр бүлгийн 7 кодтой барааны бичиглэлд тусгасан байдлаар тогтоолын төсөлд оруулсан байна.

Бодит байдал дээр дурдсан код-т хамааралтай 2403.19.20 дугаарын гаалийн албан татварын хэмжээг хуучнаар нь батлуулахаар тусгасан байна. Хэрвээ тухайн кодын барааны татварыг өөрчлөөгүй нөхцөлд татварыг өөрчлөх, барааны жагсаалтад оруулахгүй байх ёстой. Тухайлбал, импортын барааны гаалийн албан татварын хувь хэмжээ батлах тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын хавсралтад өөрчлөлт оруулах Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн танилцуулгаас үзвэл, “Монгол улсын импортын тамхинд 5 хувийн гаалийн татвар ногдуулдаг ба Дэлхийн худалдааны байгууллагын өмнө хүлээсэн үүргийн дагуу уг хувь хэмжээг 30 хувь хүртэл нэмэгдүүлэх боломжтой юм. Энэ хязгаарт багтаан импортын тамхины гаалийн албан татварын хувь хэмжээг 2017 оны 4 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн 30 хувь хүргэхээр тогтоолын төсөлд тусгалаа” гэжээ. Энэхүү танилцуулгын агуулгаар:

1. Тамхины импортын татварыг нэмэгдүүлэх
2. Хувь хэмжээг 30 хүртэлх хувиар өсгөх
3. Улсын төсвийн орлогод 2017 онд 20, 2018 онд 26, 2019 онд 27 орчим тэрбум төгрөгөөр тус тус нэмэгдүүлэх тооцоо гаргажээ.

Төрийн энэхүү бодлогоор тамхи импортлогч 5 компанийн эрх ашиг хөндөгдөж, тодорхой үүрэг хариуцлага нэмэгдэж, төсвийн орлого нэмэгдэх тооцоолол гаргасан байна.

Иймд тамхи импортлогч компанийн аль нэгний татварын хувь хэмжээг хэвээр үлдээх боломжгүй нь харагдаж байна. Гэтэл янжуур үйлдвэрлэх зориулалттай тамхины гаалийн албан татварын хувьд өөрчлөлт оруулалгүйгээр хэвээр үлдээсэн атлаа татварыг адил нэмж байгаа байдлаар танилцуулсан нь учир дутагдалтай болжээ.

Тухайн асуудлыг Улсын Их Хурлын Төсвийн Байнгын хороо, Монгол Улсын Их Хурлын 2017 оны хаврын ээлжит чуулганаар хэлэлцсэн тэмдэглэлүүдийг судалж үзвэл.

А. Монгол Улсын Их Хурлын "Импортын барааны гаалийн албан татварын хувь хэмжээ батлах тухай 1999 оны 06 дугаар сарын 3-ны 27 дугаар тогтоолд өөрчлөлт оруулах шаардлага, хувь хэмжээний талаар оролцогч гишүүдээс ямар нэг санал асуулга гаргаагүй байна. Энэ нь дээр алдаатай төсвийг нягтлан үзээгүйтэй холбоотой."

Харин Монгол Улсын 2017 оны төсвийн тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах, тухай хуулийн төслийн хамт өргөн мэдүүлсэн холбогдох бусад хууль, тогтоолын төслийн талаархи Төсвийн байнгын хорооноос гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналын томъёололоос Зургаадугаарт" Төслийн 2 дугаар заалтын 2017 оны 4 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс" гэснийг " 2017 оны 05 дугаар сарын 01-ний өдрөөс" гэж өөрчлөх гэсэн саналыг дэмжье" гэсэн санал хураалтаар 85.7 хувийн саналаар дэмжигджээ.

Энэ нь Монгол Улсын Их Хурлын "Импортын барааны гаалийн албан татварын хувь хэмжээ батлах тухай 1999 оны 6 дугаар сарын 3-ны өдрийн 27 дугаар тогтоолын хавсралтад өөрчлөлт оруулсан 2017 оны 04 дүгээр сарын 14-ний өдрийн тогтоолын төсөл, батлагдсаны дараах огнооны өөрчлөлтөд хамааруулан ойлгож тайлбарласныг тэмдэглэж байна."

Иймд тамхины импортын барааны татварыг 5% байсныг 30% болгон нэмэгдүүлсэн гэсэн ойлголтоор Улсын Их Хурлын гишүүд хандаж дэмжсэн гэж үзнэ.

Б. Тамхины импортын татварын хувийг нэмэгдүүлэх болсон шаардлагыг бусад орны татварын хувь хэмжээтэй харьцуулан саналаа боловсруулжээ.

Тухайлбал, Дэлхийн эрүүл мэндийн гаргасан судалгаагаар АНУ-д тамхины үнийн 43 хувь, Европын холбооны улсуудад тамхины үнийн 75 хувь. Өмнөд Азийн улсуудад тамхины үнийн 57 хувийг татвар бүрдүүлж байна. Монгол улсын хувьд нэг хайрцаг /20ш/ импортын тамхинд ногдох татварын хэмжээ дунджаар борлуулалтын үнийн 25 хувьтай тэнцэж байгаа бөгөөд энэ нь бусад улстай харьцуулахад харьцангуй бага үзүүлэлт байна." гэж тогтоолд өөрчлөлт оруулах "Танилцуулга"-д тусгажээ. Энэ үндэслэлээр импортын гаалийн албан татварын хувь хэмжээг нэмэгдүүлэх шаардлагатай гэсэн саналыг дэвшүүлсэн гэж үзнэ.

Гэтэл Улсын Их Хурлын гишүүн, Засгийн газрын гишүүн Уул уурхай, Хүнд Үйлдвэрийн сайд асаны "Монгол тамхи Со" компанийн бүтээгдэхүүн болох Сүлд, Улаан шонхор, Алтан навчис, Цагаан өргөө, Dudliss, зэрэг тамхины гаалийн албан татварын хувь хэмжээг 1999 онд тогтоосон 5 хувиар хэвээр үлдээж, бусад тамхи

импортлогч 4 компаниас 25 хувиар бага татвар төлөх боломжийг олгосон нь хууль эрх зүй шударга ёс, эрх тэгш байдалд нийцэхгүй гэж үзэж байна.

Энэхүү татварын зөрүүнээс "Монгол тамхи Со" компаниас л гэхэд 2017 оны эцэст 14.6 тэрбум төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлэх боломжийг алдсан гэж дүгнэхээр байна.

Энэ нь хууль тогтоох, гүйцэтгэх эрх мэдэлд ажиллаж байгаа төрийн өндөр албан тушаалтан өөрийн ашиг сонирхолд нийцүүлэн лобби явуулснаар татвараас зайлсхийх боломжийг олж авсан гэх шүүмжлэл олон нийтийн дунд гарах, нөгөөтэйгүүр Улсын Их Хурлын намрын ээлжит чуулганы нээлтэд **Монгол Улсын Ерөнхийлөгч хэлсэн үгэндээ "Тамхины хяналтын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйл- Тамхины төрөөс баримтлах бодлогыг ноцтой зөрчсөн баримтыг дурдаж байна". Хуулийн 4.1.6-д тамхи үйлдвэрлэгчийн үйл ажиллагаанд урамшуулал, татварын хөнгөлөлт болон бусад давуу тал олгохгүй байх; 4.1.7 тамхины хяналтын хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд тамхи үйлдвэрлэгчтэй өмчийн хэлбэр харгалзахгүй адил тэгш хандах гэж заасныг Засгийн газар зөрчиж, өөрийн танхимын гишүүний импортолж байгаа тамхинд 5 хувийн татвар ногдуулах, бусад импортлогчдод 30 хувийн татвар ногдуулах журам баталсан байгаа юм. Энэ бол шударга ес биш, Энэ бол илэрхий ашиг сонирхлыг зөрчил. Үүнийг яаралтай засч, ижил нөхцлөөр татвар ногдуулах ёстой"** гэсэн нь илэрхийлж байна.

Иймд иргэдийн шүүмжлэл, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчөөс Улсын Их Хурлын намрын чуулганы нээлтэд хэлсэн үг зэргийг үндэслэн импортын гаалийн албан татварт өөрчлөлт оруулах нь зүйтэй гэж үзэж байна.

--- оОо ---

ХУУЛЬ САНААЧЛАГЧ